

Marja Helander

Helander (s. 1965) on saamelaistaustainen taiteilija, joka työskentelee pääasiassa videon ja valokuvauksen parissa. Teoksissaan Helander usein käsittelee omaa identiteettiään niin saamelaisena kuin suomalaisena sekä ammentaa aiheita saamelaisista kertomuksista, joita hänelle luettiin pienenä. Helanderia kiehtoo perinteisten satujen uudelleen tulkitseminen nykynäkökulmasta katsottuna.

Helander valmistui Lahden Kuvataideinstituutista vuonna 1992 pääaineenaan maalaus. Tästä huolimatta Helander teki lopputyönään valokuvasarjan, jossa tutki omaa identiteettiään saamelaistaustaisena taiteilijana. Maisterintutkinnon hän suoritti Taideteollisen korkeakoulun (nykyisen Aalto-yliopiston) valokuvataiteen laitoksella. Hiljalleen tarinankertominen nousi yhä tärkeämmäksi Helanderin työskentelyssä ja kuvat eivät enää riittäneet, vaan työvälineeksi tuli myös video. Valmistumisen jälkeen Helander toimi valokuvaa-jana ja teki valokuvataidetta, kunnes 2000-luvulle tultaessa hän alkoi keskittyä enemmän videotaiteen tekemiseen.

”Mulla oli koko ajan mielessä tarinat ja mielestäni valokuvanikin ovat aika tarinallisia, mutta se ei sitten enää riittänyt mulle. Jotenkin tuntui, että se pysähtynyt kuva ei ehkä antanut tarpeeksi. Halusin, että on tarinankeronta: että kuva liikkuu ja siihen voi saada tietynlaista tasoa ja huumoria mukaan.”

Trambo-teokseen (2014) Helander sai inspiraation ajaessaan Suomen halki Helsingistä Utsjoelle. Helander huomasi, kuinka ympäri Suomea ja itse asiassa maapalloa lukuisten lapsiperheiden pihalta löytyy trampoliini:

”Jotenkin rupesi kiehtomaan se, että siellä pompitaan, mikä on lapsenomaisen asia.”

MARJA HELANDER
Trambo, 2014, video

Helander on ammentanut saamelaisesta kertomaperinteestä teokseensa Tulistella (2016). Häntä kiinnostavat vanhat saamelaiset tarinat ja niiden uudelleen tulkinnat nykyajan näkökulmasta.

”Viimeisimmissä töissä olen keskittynyt vanhoihin tarinoihin, joita saamelaisessa kertomaperinteessä on kerrottu, niin suullisiin kuin kirjoitettuihin. Ne ovat kiinnostaneet minua nyt, samoin kuin omat, nykyaikaan viittaavat tulkintani niistä. Esimerkiksi minkälainen tarina merenneidosta voisi olla nykyaikana?”

MARJA HELANDER
Tulistella, 2018, video

Kun Helander alkaa tehdä uutta teosta, hänellä on usein tarkka mielikuva tai ajatus siitä, mitä hän haluaa kertoa. Uransa alkuvaiheessa Helander teki teoksiinsa kaiken itse, mutta sittemmin hän on lisännyt yhteistyön määrää varsinkin jälkituotannossa ja ottanut itse enemmän ohjaajan roolia:

”Huomasin, että editointi ja kuvan jälkikäsittely hoituvat paremmin ihmiseltä, joka tekee sitä työkseen joka päivä ja jolla on aina uusimmat ohjelmat. Mutta tottakai olen siinä editointiprosessissa vieressä katsomassa yhdessä, mitä materiaalista saa aikaan.”

Tärkeintä taiteilijuudessa Helanderin mukaan on periksi-antamattomuus ja ahkeruus sekä intohimon säilyminen.

”Pitää itse löytää oman taiteensa merkitys. Sitä on vaikea tehdä, jos ei itse näe sitä merkityksellisenä, vaikka joku muu sitä keuhisikin. Näen, että pitää olla periksi-antamaton ja sitkeä.”

Katso teos verkossa:

Marja Helander, *Tulistella*, 2016:

<https://mediataidekasvattaa.fi/oppimateriaalit/kenen-kulttuuri-2/teos-marja-helander-tulistella/>

Marja Helander, *Maan sisällä linnut*, 2018:

<https://mediataidekasvattaa.fi/teos-marja-helander-eatnanvulos-lottit-maan-sisalla-linnut/>